

Beatzene a korabeli romániai magyar sajtóban

DEMETER CSANÁD

PhD, történész, tanár, Székelyudvarhely/PhD, Historian, Prof.,
Odorheiu-Secuiesc

E-mail: dcsanad@gmail.com

Abstract (The Beat Music in the Hungarian Press in Romania at that Time)

During the nineteen-sixties the beat music style appearing in Western-Europe didn't let unaffected the countries of the eastern block, in spite of the fact, that the socialist countries tried to forbid every initiative coming from the west. Nationwide, one of the most successful youth organization was the Siculus youth club from Odorheiu Secuiesc. Here was formed the citadel of the Hungarian pop music (beat music) in Romania, by the organization of the Siculus festival. Due to this event, in the Hungarian press in Romania began to appear in line the articles, which displayed and interpreted the new musical trend, and which highlighted or the negative, either the positive side of the beat music.

Keywords *beat music; nineteen-seventies; Siculus festival; Hungarian press in Romania*

Rezumat (Muzica beat în presa maghiară contemporană din România)

Apariția în anii 1960 în Europa de Vest a stilului muzicii beat a influențat și țările comuniste, cu toată că acestea s-au străduit din răspuțeri să oprească toate curente venite din occident. Cea mai de succes organizație din țară era Clubul Tineretului Siculus din Odorheiu Secuiesc. Aici începe înființarea citadelei muzicii ușoare din Transilvania (muzica beat) prin organizarea festivalului Siculus. Datorită acestei organizații apar articole interpretative și de prezentare a curentului în presa maghiară din România, evidențiind latura negativă sau cea pozitivă a muzicii beat.

Cuvinte cheie *muzica beat, anii 1970, festivalul Siculus, presa maghiară din România*

Az 1960-as években Nyugat-Európában megjelenő beatzenei stílus nem hagyta érintetlenül a keleti blokk országait, annak ellenére, hogy a szocialista országok igyekeztek minden nyugatról jövő kezdeményezést tiltani. Magyarországon például, már korán megalakultak az első beatzenekarok, mint az Illés, a Metró és az Omega, amelyek a magyar zenetörténet új korszakát nyitották meg.¹

A romániai magyar kisebbség számára viszont nem voltak adottak azok a feltételek, amelyek egy önálló zenei kultúrát és az előadók saját szerzeményeinek a bemutatását segítették volna elő. Itt többnyire az együttesek a külföldi dalokat játszották, vagy román slágereket adtak elő.

Mindezek ellenére az 1960-as évek végén megjelent Erdélyben is az új zenei irányzat. Nicolae Ceaușescu hatalomra jutásával ugyanis megkezdődött az átmeneti engedmények kora (1965–1974), ami nagy bizakodást keltett a korabeli román társadalomban.² A későbbiekben viszont kiderült, hogy az enyhülés időszaka csak addig tartott, míg a pártfőtitkár biztosította abszolút hatalmát.

1968-ban sor került az ország közigazgatási átszervezésére, amely az addigi tartományi rendszert megyékre osztotta, így elkezdődhetett az új területi egységek kulturális és művelődési életének a megszervezése.³ Ennek hatásaként törvényes rendelkezésekkel igyekeztek szabályozni a művelődési házak és az ifjúsági klubok működését, hiszen a beatzene szorosan kapcsolódott az ifjúsági mozgalomhoz. Az előírás szerint, a kulturális intézmények programjaiban kötelezően jelen kellett, hogy legyenek a tudományos szocialista nevelés különböző válfajai (előadások, bemutatók, beszélgetések), a különböző szakkörök (sport, fotó, politikai nevelés, hazafias munka stb.) kialakítása, valamint a szórakozási lehetőségek biztosítása (táncház, népdaléneklés, könnyűzene).⁴

Országos viszonylatban az egyik legsikeresebb ifjúsági szervezet a Harghita megyei Siculus ifjúsági klub volt, amelyet a székelyudvarhelyi fiatalok szinte a semmiből teremtettek és vittek országos hírnévig.⁵ Nem hiába itt alakult ki a romániai magyar könnyűzene (beatzene) fellegvára, a Siculus fesztivál.⁶

Az első fesztivál 1970. augusztus 13–16. között volt megrendezve a székelyudvarhelyi kultúrházban, ahol 11 formáció lépett fel 3-3 versenyszámmal (a válogatásra 27 szerző 52 szerzeményt küldött be), és amelynek gálaműsorát élőben közvetítette a Román Televízió magyar adása.⁷ A második rendezvény 1971. szeptember 2–5. között zajlott le, amely már komolyabb szervezéssel büszkélkedhetett, hiszen külön kategóriában díjazták a dzsessz-, beat- és kommersz zenekarokat. Az 1972-es fesztivál minden várakozást fölülmúlt, óriási hírnévre tett szert, Zoltán Aladár zenetudós szerint az itt lejátszott dalok közül egy pár megállta volna a helyét San Remó-i fesztiválon, világhírnevet szerezve.⁸ Az ötnaposra bővült rendezvényen (szept. 19–24.) megtöbbszörösödött mind a résztvevők, mind a közönség száma. Az utóbbiak nagy részének nem sikerült bejutnia a zsűfolt termekbe, így az utcán és a folyosókon lézengtek a fiatalok (ezt később a hatóságok felhasználták a rendezvény ellen).⁹

A negyedik könnyűzene-fesztivál még normál mederben zajlott, az előző év magas színvonalán, amelyre az akkori híresztelések szerint jelezte részvételi szándékát a magyarországi Omega együttes és Koós János szólóénekes, viszont a román hatóságok nem engedélyezték részvételüket. A rendezvényt az egyik legszínvonalasabbnak minősítette a magyarul nagyon jól beszélő George Sbârcea (Claude Romano) zenetudós, aki egy ausztriai fesztiválról mondott le az udvarhelyi zsűrizés miatt.¹⁰

Az itt fellépő fiatal együttesek a fesztiválnak köszönhetően egyik percről a másikra országos hírnévre tettek szert, mint: a székelyudvarhelyi Siculus, a nagyváradi Metropol-Group, a szatmári Zephir, marosvásárhelyi Lyra és Búgócsiga együttesek, és még sorolhatnánk.¹¹

A fesztivál színvonalát mintegy betetőzte, hogy a Román Televízió magyar adása közvetítette a versenyzők fellépéseit, ugyanakkor az Electrecord hanglezgyár¹² 1974-ben kiadta a fesztivál dalainak válogatását.¹³

A fesztiválnak köszönhetően a romániai magyar sajtóban sorra jelennek meg az új zenei irányzatot bemutató cikkek, amelyek hol a pozitív, hol a negatív oldalát emelik ki a beatzenének.

Egy korabeli megfogalmazás szerint: „... A beat-zene kifejezés egyrészt – és fő értelemben – a hangzás, hangszerelés újdonságát jelenti: mindig gitáron, gitárzene-karokon szólal meg elektromos úton felerősítve. Másrészt és másodsorban nemcsak formai kritériumot tartalmaz, hanem a játszott zene stílusát is meghatározza: elhatárolást jelent az operettes, az olaszos, érzelgős táncdaltípustól...”.¹⁴

Az *Iffjúmunkás*¹⁵ 1971-től „Pop zene” címen rovatot indított, amely a könnyűzene, a beat, a folk-beat stílusok egymásra hatását vizsgálta. Így jellemezték az új stílust:

„1962-ben jelentkezik a Beat-zene, évekig tartó szereplés után ekkor talál rá igazi hangjára a The Beatles: John Lennon, Paul McCartney, George Harrison és Ringo Star. Ők már énekszámokat adnak elő, a zenét és a szöveget Lennon és McCartney írják. Megjelenéseik nyilatkozataik, dalaik szövegében a nyersesség mögött meghúzódó érzelmek új divatot teremt. A beat érzelmesebb hangokat csak idézőjelben enged szóhoz jutni, tele van iróniával és groteszk elemekkel. Mögötte hamar felfedezhetjük a magány és a menekülés romantikus képeit. Ez a nemzedék úgy tesz, mintha semmit sem venne komolyan, valójában nagyon komolyan veszi – önmagát. A hagyományos sláger a beilleszkedést szolgálja – a beat problematikus viszonyt fejez ki a világgal”.¹⁶

A sajtóban megjelenő elemzések egyetértettek abban, hogy a magyar beatzene jellemzőjévé, sajátosságává a népzenei hangzások beépítése válik, a népi hangszerek megszólaltatása, vagyis a folkvonulat követése. Ezt igyekezett hangsúlyozni Rónai István zongoraművész aforizmája: „A folkbeatben a tüzet csiholó népzene és az elektromosított beat-zene találkozik”.¹⁷

A folk-beat műfaj értelmezésével a Siculus fesztivál időszakában kezdtek el egyre többen foglalkozni, hiszen a rendezvényen sok együttes képviselte ezt az irányzatot. Így egy korabeli értelmezés szerint, a stílus sikerességét elsősorban nem a népdalnak köszönheti, hanem a műzenei virágénekek feldolgozásainak. A cikk írója szerint, a folk-beat szerző nem közvetlenül válogat, hanem a korai magyar népies műzene közvetítésével, a beat-zene eklektikus harmóniarendjének figyelembevételével, a refrénes szerkezet lehetőségét szem előtt tartva komponál.¹⁸

Selmeczi György zeneszerző, a folk és beat műfaj történetéről írt egy rövid összefoglalót *A Hét*¹⁹ folyóiratban, amelyben beismerte, hogy kezdetben úgy gondolta, hogy mivel a folk-beat a népdalhoz amúgy is közelebb áll, mint a beathez, így a népdalt a fiatalok beatbe csomagolva-bújtatva hallgassák. De időközben megváltozott a véleménye: „Azóta egyre inkább elbizonytalanodtam ebben a kérdésben. Attól félek, hogy ebben a műfajban számomra is többnyire a beat jellegzetességei kellemesek, szórakoztatóak vagy hatásosak. Már nem állítom, olyan bizonyossággal, hogy a domináns jelleg a népdal...”.²⁰

A román kiadványok szintén kezdenek foglalkozni az új irányzattal, meghatározva, hogy a beatzene csak a szocialista országokban válik külön zenei kategóriává, hiszen nemzetközi szinten erre az angol pop music kifejezést alkalmazzák.²¹ László Ferenc zenetudós összegezte a legszemléletesebben a zenei műfajokat, kiemelve a klasszikus zene felsőbbrendűségét:

„... Beszélhetünk-e korunk zenefogalmairól anélkül, hogy megemlítenők a népzene és a könnyűzenet?

A népzene hajdanában maga is »a« zene volt, sőt az emberiség egyetlen »a« zenéje volt – egészen a zenei írásbeliség megjelenésével együttjáró professzionalizmus kezdetéig. Azóta folyton-folyvást integrálódik, de még mindig létezik »mint olyan« is, nemcsak nálunk, hanem a világ sok más országában. Belőle vált ki a könnyűzene is, mint olyan zenefaj, amelyet hivatásosok üznek azzal a céllal, hogy másokat szórakoztassanak vele, amelynek legsajátosabb otthona az étterem és a táncterem. Különös, hogy napjainkban mind a szórakoztató zenei ipar, mind pedig a népzenei gyakorlat kivajúdta magából azt a válfajt, amely anélkül, hogy az eddig tárgyalt zenefajok esztétikai értékét megközelítené, azok módjára él és terjed: hangversenyteremben, hanglemezen, rádióban. Ezekről sem hallgathatunk, amikor a korszerű zenefogalomról van szó. A könnyűzene ma világszerte első helyen áll a keresettség és a játszottság tekintetében, minden más zenefajt messze megelőzve, és sokak szemében bizony »a« zenévé lépett elő...

A hangversenyszerűen művelt könnyűzene olyan civilizációs jelenség, amelynek folytonos följövését csak átfogó életmódbeli mutációk változtathatják meg, amelyeket én nem tudok előrelátni. Amíg az emberiség százmilliói úgy élnek, mint ma – a legkülönbözőbb szorongások és a tömeges elmagányosodás veszélyének kitéve, mindenféle visszafojtások áldozataiként –, a maga módján célszerű könnyűzene mellett kell nekik ez a rituális mezben jelentkező, a mélység illúzióját keltő, szíven markoló és szíven szóló, alacsony műveltségi szinten élő magányosokat az együvé tartozás olcsó jóérzésével megajándékozó muzsika is. Mert bizony műveltség kérdése is, hogy ki tud egy Mozart-zongoraversenyből föloldó, egy magasabb szellemiséghez közelebb vezető, erkölcsi támaszt nyújtó élményt meríteni...

Ne feledjük: egy valamire a lehangosabb könnyűzene sem képes: arra, hogy a Mozart-zongoraversenyek értő közönségét elhódítsa. Aki egyszer abba belekóstolt és ízlett neki, többé nem adja sokkal alább. Az pedig, hogy a bolygónkat benépesítő emberiség mekkora hányada jut el a magasabb műélvezés öröméig, az igen kevésé függ tőlünk zenésztől, mert társadalmi, politikai és művelődéspolitikai földkéregmozgások függvénye. A mi föladatunk csak az, hogy az alternatívát fölmutassuk: van magasabb zene is. Akinek van füle, legyen mit meghallania.

Van aztán egy harmadik zenefaj is²², amely manapság még rendszerint kívülről esik a zene sorsa fölötti töprengéseink körén, ám amelyiknek a közelebbi jövőre látványos fölívelést jósolok. Zenefogalmunk jellegzetesen eurosóven fogantatású.²³

A Siculus fesztivál hatására megalakult új beatzenekarok teljesítményéről szintén megoszlott a korabeli közvélemény, főleg a művészi értékét tekintve. Voltak, akik azt vallották, hogy a stílus és a műfaj csak keretet ad, nem esztétikai értéket, habár az utóbbi sem elhanyagolható: ... Az utóbbi időszakban, különböző okok következtében, megerősödtek azok a törekvések, amelyek az esztétikumot

bele akarják vinni a mindennapi életbe. Közéjük tartozik – túlhajtásaitól eltekintve most – a »pop-art« és a »pop-zene«, vagy is a beat is. Ahogy a pop-art a mindennapi élet egyszerű használati tárgyaiban igyekszik megtalálni az esztétikumot, úgy a beat is a mindennapi életben jól ismert egyszerű zenei elemek felerősítésével kíván művészetet produkálni...»²⁴

Mások szerint a beat zenei értékét nem lehetett egyértelműen megítélni, de mivel tízezernél több fiatal zenész vesz részt aktívan ebben a mozgalomban, így lehetetlen, hogy mindegyik egyformán tehetséges legyen.²⁵

Mindezek ellenére a hatóságok az új irányzatot több szempontból elítélték: egyrészt mivel a fiatalok nagy tömegeit vonzotta, átalakítva azok öltözködési, hajviseleti, viselkedési szokásait (sokszor a huliganizmussal azonosították), másrészt ezt a jelenséget nem a párt kezdeményezte, hanem nyugati mintát követett.²⁶ A beatzene hangzása felfokozott aktivitásával, sőt agresszivitásával szinte inzultálja a hallgatót, ezért ebben a formájában a fiatalok jelképévé válik, egymás tükörképei lesznek – szólta a korabeli szakvélemény.²⁷ Rónai István szerint a beatzene „hangok által való elszigetelődés maguktól a hangoktól”, amelyre sokan haragszanak, mert üvölt, sokszor artikulátlan hangokat ad ki, és ez alól a folk-beat sem kivétel.²⁸ Így részletezi nézeteit az akkori zongorista:

„A beat-zene hangok által való elszigetelődés maguktól a hangoktól. Süttö András írja: »Látom, hogy ég a tűz, de a beat-zenétől nem hallom a lángok dúdolását, látom a fásládában a macskát, de nem hallom a dorombolását« (Anyám könnyű álmot ígér) Nem halljuk az elemek, a dolgok, az élőlények hangját, csak a hangerősítő berendezéseket. Nem hallatszik többé a csend. S ezen már a folkbeat sem segíthet. Valóban elérkeztünk volna a biológiai ártalom küszöbéhez, sőt átléphetünk volna azt, valóban eljutottunk volna a hangok növekedésének határaihoz?

Az ősi esőkérő is bizonyára sikertítő lehetett az őseMBERI fül számára. Ha megholmi csoda folytán elzarándokolhatnánk egy húsz évvel ezelőtti zenés szórakozóhelyre, avagy egy 150 évvel ezelőtti schubertiadéra, nagyot csodálkoznánk: sok minden már nem is hallanánk meg az ott elmuzsikáltakból. Mert a hallás, bizony változik. Hiába ülök be, mint hangverseny-látogató a zenei időgépbe és megyek vissza időben, ha közben mai füllel, a mi fülünkkel fülelek a ma énekhangjaira, hangszerhangjaira, hallgatva ámbár régi muzsikát...

Az ezer év előtti »ősbeat« úgy érezte a mindenséggel találkozik. Az extázisból többet értett, mint a dogmákból. A mai nyugati fiatalok a beat-zenében akarnak egymással találkozni. Csakhogy ez nem mindig sikerül. Mert egy magány meg plusz ezer magány, az még csak ezeregy magány. S az extázishoz jobban értenek, mint az elidegenedés megmagyarázásához. De hogy ez utóbbit is kezdik már érteni, a protestsong, a polbeat, a folkbeat bizonyítja. A mi fiataljaink elsősorban ezt értik, érzik, szeretik a beatben.

Sokan haragszanak a beatre. Mert üvölt. Ha artikulátlan hangokat ad ki, úgy mi is haragsunk. De ha segítségért kiált, akkor már jól odafigyelünk, hogy merről is jön a hang. S megint csak haragsunk, ha már nem hallat segélykiáltást. Hanem dúdol és dorombol. Ha önmagát meghazudtolva árleszállított kommersz-muzsikát dúdol, s a fogyasztótársadalomnak dorombol. Haragsunk rá, ha csak tör és zúz.

Haragszunk rá akkor is, ha betörök, ha beadja a derekát. Elzüllött nonkonformizmus maga a konformizmus.

De meg csakugyan szeretnénk meghallani a lángok dúdolását. A »Megrakják a tüzet...« -féle népdalok lángjánál kívánnánk megmelegedni.

Annyit tudunk már, hogy a beat nem feltétlenül betegség. Rég tudjuk azt, hogy a népdal egészség».²⁹

A feszültséget növelte, hogy a hivatalos ideológia a hagyományos népzenehez való visszatérést támogatta, míg a fiataloktöbbsége inkább klubokba tömörült könnyűzenét hallgatni.

Veres Péter így kritizálta a népies beatzenét: *„Amint a derengő hajnalon felszálló és éneklő pacsirtát nem elégítené, ha helyette égi gitárosok muzsikálnának, azonképpen a 15–16 éves leánygyermek lelkét-ösztonait-micsodáját sem elégítheti ki a másik madár akármilyen önkívületes vagy ál-önkívületes rikoltozása. De nem tehetnek róla, ha egyebet nem tudnak...A »produkciónal« kiváltott őrzöngés ott csap legmagasabbra – művelt és félművelt úri-polgári fiatalok között – ahol már egyáltalán nincs népi művészettel-élés, nincs társas éneklés, mulatás és hozzávaló közösségi rendtartás...».³⁰*

A kritikák ellenére egy 1970-es felmérés alapján a temesvári egyetemisták többnyire csak a könnyűzenei rendezvényeket látogatták, száz diákból szinte csak öt-hat vett részt hangversenyen, opera- vagy operett-előadásokon.³¹ Ezt azzal magyarázták, hogy a beatmozgalom a szocialista országokban zenei mozgalomként indult, de közvetve társadalomkritikai tartalmat hordozott.³²

A pol-beat és a protest-beat a beatmuzsika leghaladóbb ága, amelyben elsősorban a szövegek alkotják a dal lényegét. Az ellentmondásokkal zsúfolt életformák, a faji elnyomás, az igazságtalan háborúk – ezek ellen küzdenek a dalok szerzői és rendszerint előadói.³³

Pozitívumként hozták fel viszont, hogy az új zenészgeneráció már nem követte az előző évekre jellemző, csupán szórakoztatni akaró könnyűzenei rigmusokat, hanem gondolatokat hordozott, megszólította és mozgósította a közönséget.³⁴ Ezt a hatóságok felismerték, de ugyanakkor ezen ellenszegülést azzal magyarázták, hogy a rajongó fiatalok nem fordulnak határozottan szembe a felnőtt-társadalom politikai-gazdasági, jogi intézményrendszerével, hanem pusztán csak másféle magatartást és viselkedést követnek, mint a felnőttek. Szerintük mindezek jelentkezhetnek határozottan és határozatlanul, erőteljesen és gyengén, tudatosan és ösztönösen, de mindezek nem veszélyeztetik a szocializmus ideológiáját.³⁵

A Hétben megjelenő Ritmus 74 rovatban a következőképpen olvashatunk a Metropol bukaresti Petőfi-ház beatzenéléséről.

„Ez az együttes – decibel ide, decibel oda – kerüli a feltűnést, a viláért sem él olcsó megoldásokkal, és a zenekari szervezettség és összmunka tekintetében is a pontosság és mérték biztonságát keresi. A szólók éppen azért forrongóak és hatásukban fölviányozóak, mert az egyéni virtuozitás lendülete mindenkor a zenei gondolat egységét tölti meg fokozott meggyőző erővel. A Metropol szövegei, ha prozódiailag sokszor kifogásolhatóak is, derűs bájjal lebegők és olykor fájdalmakra érzékenyek...»³⁶

Az országos és megyei művelődésszervezők ugyanakkor lehetőséget láttak az új irányzatban, hiszen tudva, hogy nem lehet megfékezni a beatzene terjedését, felhasználták azt a fiatalság szabadidejének lekötésére, szem előtt tartva az ebből származó anyagi hasznot. Amíg a klub falain belül, ellenőrzött keretek között (megfigyelők, besúgók) szervezték meg ezeket a koncerteket, addig nem jelentett veszélyt a közművelődésre.³⁷ Belátták, hogy a zene mindig alkalmas eszköz volt az ifjúság összefogására, és az ifjúsági mozgalmak rendszerint éltek is ezzel az eszközzel, ugyanis a legtöbb nagy mozgalomnak megvolt a zenei kifejezője. A korabeli vélekedés szerint az ifjúsági mozgalom több figyelmet kellene, hogy fordítson a zenére, mégpedig nem pusztán a beatre, hanem a népdalra, a komoly zenére és a dzsesszre is.

A fent említett idézetek igazolják, hogy annak ellenére, hogy a médiában egyetértettek vagy sem a beatzene sajátosságaival, mégis gyakran foglalkoztak vele. Az 1970-es évek elejét zenetörténeti szempontból viszont sikeresnek tekinthetjük Erdélyben, hiszen maradandót alkotott. Ehhez pedig jelentősen hozzájárult a Román Televízió magyar adása és a korabeli magyar sajtó. Befejezésként álljon itt Horváth Károly zeneszerző véleménye az erdélyi magyar beatnemzedékről:

„Amatőrök voltak zenészként, magánemberként, egyébként egyaránt. Nincs szebb dolog a boldog amatörizmusnál! Azonban elkerülhetetlenül érkeznek a profizmus előszelei. Két drága jó ember Székelyudvarhelyről, Pakot József és Csiszár Antal, a diktatúra pillanatnyi zavarát kihasználva, eltervezik, hogy magyar könnyűzenei fesztivált szerveznek Romániában. A zenekarok tömegesen jelentkeznek, írják a saját dalokat, dalszövegek születnek, robban a kreativitás, egyenlegek varratatnak, mindenki lázasan tanulmányozza a menetrendet, hogy lehet Udvarhelyre eljutni – ma se könnyű – mindenki segít mindenkin, terjednek a pletykák, hogy a fesztiválon ott lesz a rádió is, meg a TV is, itt a nagy lehetőség, megy a szekér gyerekek, mit szekér, kocsi, autó, Mercedes, Porsche, eszeveszett sebességgel közlekedik az Oscar, a Grammy. Udvarhely Erdély talán legrokonszenvesebb városa. »Kisváros, mely mindig nagyváros szeretett volna lenni, de sohasem adatott meg neki« írja róla a város büszkesége, Tomcsa Sándor. Derűt és jókedvet árasztó hely; picit bohém, de önnön jelentőségével teljesen tisztában levő emberek lakják. Ideális fesztiválváros. A szervezés – mai szemmel is végiggondolva, példás. A »párakkordos« gyerekek napok alatt sztárok lesznek, a város ünnepli őket: megszületik a »Siculus-generáció«. Ez a társaság évtizedeken keresztül fontos szerepet játszott az erdélyi-magyar zenei életben. A fesztivál betiltása után – naná, hogy betiltották 73-ban – sok zenész más és más műfajban próbálta kifejezni önmagát. Volt, akinek táncháza lett, volt aki régizenész, vagy színházi muzsikus, vagy kórustag lett, attól függően, hogy a Hatalom mit engedélyezett és mit nem. Aki a 70-es évek elején megfordult Udvarhelyen, átesett egy álomszerű betegségen, aminek az volt a lényege, hogy: »igen, lehet és érdemes csinálni valamit« – SICULUS!»³⁸

Jegyzetek

- 1 Szőnyei Tamás: Rohan az idő. A magyar beat hőskora. *Rubicon*, 2004/8–9, 109–118.
- 2 Lásd bővebben a korszakolást Vincze Gábor: *Illúziók és csalódások. Fejezetek a romániai magyarság második világháború utáni történetéből*. Status Könyvkiadó, Csíkszereda, 1999, 87.; Balogh László: *Románia története (XX. század)*. Aula Kiadó, 2001, 237.; Jean-François Soulet: *Istoria comparată a statelor comuniste*. Editura Polirom, București, 1998, 156.; Deletant, Denis: *România sub regimul Comunist*. Istoria României (Decembrie 1947–Decembrie 1989). Editura Corint, București, 2002, 425–427.
- 3 Demeter Csanád: *Kultúr kombinát. Szocialista ünnepélyek és fesztiválok Hargita megyében (1968–1989)*. Státus Kiadó, Csíkszereda, 2016, 27–35.
- 4 Documentele Conferinței și Plenarelor Comitetului Județean U.T.C., Arhivele Naționale Direcția Județeană Harghita (ANDJH), fond Comitetul Județean Harghita al Uniunii Tineretului Comunist, Dosar 1/1970, 179–193 f.
- 5 Cseke Gábor: Klubok mozgástörvényei. In: *Művelődés*, 33. (1980) 8-9. 9.; ANDJH, fond Comitetul Județean Harghita al Uniunii Tineretului Comunist, Dosar 1/1973, 7. f.
- 6 Demeter: *i.m.* 87–116.
- 7 ANDJH, fond Comitetul Județean Harghita al Uniunii Tineretului Comunist, Dosar 6/1970, 53,54. f.
- Józsa Erika: *i.m.* 37.
- 8 Komoróczy György <http://www.hhrf.org/hargitanepe/2001/maj/hn010516t.htm> (letöltve: 2016. november 20.)
- 9 Cseke Gábor: *i.m.*
- 10 Bodó Barna: Nyitott füllel. *Iffjúmunkás*, 1973. szeptember 27.
- 11 Demeter: *i.m.* 92–116.
- 12 A felvételek, az ország egyetlen hanglemezgyárában és a televízió zenei stúdiójában készültek.
- 13 1972-től az Electrecordnál megjelenő magyar könnyűzenelemezek zenei felvételeinek a legtöbbje a televízió zenei stúdiójában készült, eredetileg a magyar adás műsorai részére, de készültek a lemezgyár saját stúdiójában is, pl. Magneton, Táltos, Metropol, Concorde.
- 14 Mi a beat? Részletek Bácskai Erika, Makara Péter, Manchin Róbert, Váradi László, Vitányi Iván Beat című tanulmánykötetéből. *Korunk*, 1970/7. 1018.
- 15 *Iffjúmunkás* – A KISZ Központi Bizottságának Hetilapja.
- 16 Pop zene. *Iffjúmunkás*, 1971. január 21.
- 17 Rónai István aforizmája, *A Hét*, 1976. augusztus 27.
- 18 Selmeczi György: Folk és beat – vagy bevezető egy műfaj történetében. *A Hét*, 1973. november 16.; Müller Ferenc: Pop-zene – Folk-song. *Iffjúmunkás*, 1973. június 28.
- 19 *A Hét* – A Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács társadalmi-politikai, művelődési hetilapja.
- 20 Selmeczi György: Folk és beat – vagy bevezető egy műfaj történetébe. *A Hét*, 1973. november 16.

- 21 Daniela Caraman Fotea–Floriant Lungu: *Disco ghid-rock*. București, 1979. 8–16.
- 22 Európán kívüli zenére utal (Afrika, Amerika).
- 23 László Ferenc: A zene és a zenék. Visszatekintés, szétttekintés – és egy-két jóslat 2. *A Hét*, 1982. július 2.
- 24 Mi a beat? Részletek ..., 1020.
- 25 *Uo.*
- 26 Csatári Bence: *i. m.* 28.
- 27 Mi a beat? Részletek ..., 1020.
- 28 Rónai István: Beat-zene. In: *A Hét*, 1973. január 26.
- 29 *Uo.*
- 30 Pop zene. *Ifjúmunkás*, 1973. június 28.
- 31 Bodó Barna: Jegyzetek az egyetemista művelődésről. *Korunk*, 1970/7. 1054.
- 32 Török József: Az ifúsági klubmozgalom társadalomtörténeti vázlata. Török József (szerk.): *360°. Közművelődés Csongrád megyében*. Szeged, 2002. 68.
- 33 Boros Zoltán: Mi a folk? *Ifjúmunkás*, 1976. december 19.
- 34 Józsa Erika–Simonffy Katalin–Tomcsányi Mária (szerk.): *A mi magyar adásunk. 1969–1985*. Kolozsvár, 2014. 82.
- 35 Mi a beat? Részletek ..., 1022–1023.
- 36 *A Ritmus* 7. *A Hét*, 1974. március 1.
- 37 ANDJH, fond Comitetul Județean Harghita al Uniunii Tineretului Comunist, Dosar 5/1971, 18. f.
- 38 Józsa Erika: *Beat nemzedék. A Metropol-sztori. Egy tegnapi rockbanda a Holnap városából*. Médium Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2003. 37.